

щоб якісні характеристики продукції мали кількісний вимір і могли б бути перевірені споживачем. Лише в такому разі виробник може оперативнo контролювати формування якості продукції, а споживач – своєчасно пересвідчитись у відповідності фактичних її показників прийнятому стандарту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сучасні технології в овочівництві/За ред.К.І.Яковенка. –Харків: IOБ УААН, 2001. –С.24-31.
2. Фомування та функціонування ринку агропромислової продукції (практичний посібник)/За ред.П.Т.Саблука. –К.: ІАЄ, –2000. –56 с.

УДК 378:378.347

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ РОЗВИТКУ ОПГ НАСЕЛЕННЯ

І.В.ОСАДЧУК,

С.Ю.БОЛІЛА – кандидати с-г. наук, доценти,

Т.М.СОКОЛИК – студентка, Херсонський ДАУ

Зниження рівня життя сільського населення – реальність сучасного життя.

Новостворені, реформовані сільськогосподарські підприємства часто потрапляють в русло негативних процесів, які спричинені кризовими явищами в галузі. Це і неповна зайнятість, і безробіття (в тому числі й приховане), і зміна заробітної плати і затримки у її виплаті. Чого варті лише приклади виплати заборгованої заробітної плати зерном пшениці за ціною 550 гривень за 1 тону, в той час, як приватні фірми купували це ж зерно за ціною 290 гривень за 1 тону. Так, останні просто обкрадали селян, бо добрий врожай – не привід для зменшення ціни на зерно у 2-3 рази (зауважте, що ціна на хліб у Херсонській області порівняно з весною 2001 року, коли вартість 1 тони пшениці в середньому становила 700-900 гривень, зменшилася лише на 6-10 копійок за одну паляницю, тобто на 4,5 %), але їх поведінка, здавалось би, не повинна була підштовхувати керівництво деяких господарств до таких же дій по відношенню до своїх працівників. Однак, добробут останніх не завжди і не для всіх, на жаль, є пріоритетною метою. Не поодинокими є приклади, коли діяльність сільськогосподарського підприємства веде до погіршення якості життя його працівників. Так, комерційні

інтереси менеджерів і акціонерів сільськогосподарських підприємств мають співпадати. Акціонери вбачають ціль діяльності підприємства в максимізації прибутку. Інтереси керівників-менеджерів значно ширші – виживання та розвиток підприємства. Однак, система їх цінностей часто виявляється збоченою – бо хіба ж можна латати одні дірки в свитці, вириваючи ці "латки" з цілих шматків?

Таким чином, такий вид діяльності селянина як праця на підприємстві, не дає йому можливості забезпечити нормальний рівень життя. Звичайно, нині з'явилася така форма соціального захисту сільського населення, як розвиток орендних відносин на законодавчій основі, та розмір орендної плати за земельну частку (пай) залишає, бажати кращого. Так, за оренду одного паю площею 7:25 га селяни у 2001 році могли отримати, наприклад, 400 кг ячменю, 300 кг пшениці та 100 кг насіння соняшнику, у кращому випадку – 1 тону зерна та 1 тону сіна, або 1,5 тони. зерна. Заради справедливості, зазначимо, що навіть ця орендна плата, у зв'язку з тим, що розпайовані землі вимагають великих капіталовкладень для боротьби з бур'янами, засоленістю, великих коштів для внесення необхідної кількості органічних та мінеральних добрив для відновлення родючості вкрай виснажених земель, а також з важко доступністю кредитів, через недостатність сільськогосподарської, техніки, велику вартість паливно-мастильних матеріалів та якісного насіння, виявилась обтяжливою для багатьох сільськогосподарських підприємств.

Таким чином, захищеність селян від зниження рівня життя на даному етапі найбільшою мірою гарантує ведення особистих підсобних господарств і не просто ведення, а постійне нарощування в цих господарствах обсягів виробництва і реалізації продукції.

Розглянемо переваги та недоліки, можливості та загрози стосовно особистих підсобних господарств населення України.

Внутрішнє середовище	
Переваги	Недоліки
1. ОПГ мають великий досвід існування в умовах України.	1. Недостатня забезпеченість транспортом.
2. Висока інтенсивність праці.	2. Недостатня забезпеченість племінними поросятами, племінним молодняком ВРХ, якісним насінням, добривами, через відсутність коштів.

продовження таблиці

3. Згуртованість та відповідальність працюючих за кінцевий результат виробництва.	3. Відсутність достатньої кількості відповідних приміщень для зберігання продукції, вирощування ВРХ, свиней.
4. Ощадливість у витратанні ресурсів, раціональне їх використання.	4. Відсутність можливості переробляти продукцію тваринництва та рослиництва у достатній для продажу кількості.
5. Старанність, якісне виконання роботи.	5. Орієнтація в більшій мірі на задоволення споживчих потреб сім'ї, ніж на ринок.
6. Виконання трудомістких робіт.	6. Відсутність правових норм видачі працюючим в ОПГ трудової книжки чи довідки.
7. Виховання молоді у дусі працьовитості та високої моралі, як ефективного власника.	
8. Забезпечення роботою та саможивання.	
9. Розширення виробництва тваринницької продукції (в основному за рахунок збільшення поголів'я).	
10. Доходи від ОПГ не обкладаються податками.	
11. Відсутність потреби реєстрації ОПГ як юридичної особи з усіма фіскальними наслідками.	

Зовнішнє середовище	
Можливості	Загрози
1. Існує можливість збільшення присутності на ринку через співробітництво з великими сільськогосподарськими підприємствами, фермерами.	1. Низькі пінії на продукцію через відсутність конкуренції між заготівельниками.
2. Існує можливість зростання обсягів виробництва та частки. ОПТ у продовольчому забезпеченні.	2. Недостатня забезпеченість кредитами для придбання с.-г. техніки, добрив, якісного насіння, молодняка ВРХ та порослят.
3. Спостерігається зростання земельної площі в обробітку ОПГ населення.	3. Не достатній попит на продукцію на місцях, віддалених від ринків збуту.

продовження таблиці

4. Спостерігається ріст обсягів реалізованої продукції.	4. Недосконала система інформації щодо її об'єктивності, достовірності, та оперативності.
5. Існує можливість розширення частки товарних культур у структурі посівних площ ОПГ.	5. Відсутність відповідних ринкових структур і каналів дистрибуції с.-г. продукції.
6. Прийняття нового Земельного кодексу України.	6. Відсутність організованого надання ветеринарних послуг.
7. Формування конкурентного середовища в сферах, які обслуговують сільське господарство.	7. Відсутність дорадчих служб на місцях
	8. Відсутність організованого надання транспортних послуг та механізованих послуг щодо підготовки ґрунту та збирання врожаю.
	9. Погіршення демографічної ситуації на селі.
	10. Поступове розширення інших видів підприємництва на селі.
	11. Тенденції, характерні для світового с.-г. виробництва: збільшення розмірів, укріплення с.-г. підприємств.
	12. Відсутність соціального захисту з боку держави зайнятих в ОПГ
	13. Можливість міграції сільського населення в місто

Як бачимо, на даний момент, переваг ОПТ майже у два рази більше, ніж недоліків, а от можливостей майже у два рази менше, ніж загроз. І це справедливо, адже невеликі споживчі ОПГ служать ліпше для "виживання" сімей, які потрапили в скрутне становище. На нашу думку, майбутнє таких господарств – це або повна відмова його власників від праці в ньому у випадку покращення економічної ситуації, або подальша праця в ОПГ, коли фактором мотивації виступає не матеріальний, а моральний чинник. Саме такі господарства, як показують наші дослідження та аналіз доступної наукової літератури, складають більше половини кількості ОПГ населення.

Товарно-споживчі ОПГ в майбутньому, за умови використання ними названих переваг та можливостей розвитку, можуть зберегтися там, де люди, з різних причин, не будуть повною мірою забезпечені роботою в громадському секторі (наприклад, сезонна зайнятість). І якщо власник такого господарства-ефективний госпо-

дар, то такому ОПГ забезпечено поступовий перехід на більш високий ступінь організації виробництва.

Товарні господарства, використовуючи можливості, надані їм зовнішнім середовищем, у майбутньому можуть стати дрібними фермерськими господарствами, які використовують найману працю. Ці господарства навряд чи будуть діяти самостійно. Найшвидше, вони будуть вливатись у русло процесів кооперації та інтеграції, у відповідності з тенденціями, характерними для світового сільськогосподарського виробництва.

Таким чином, на даному етапі, ОПГ населення мають досить вагомі переваги, але функціонуючи в умовах постійних загроз з зовнішнього середовища, далеко не всі вони в майбутньому переступлять межу низько-товарного виробництва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сосник А.С., Мельниченко Л.Д. Основы теории и практики менеджмента. Конспект лекцій. –К.: Україно-фінський інститут менеджмента и бизнеса, 1998. –с.216.
2. Гудзыкський О.Д. Менеджмент в системі агробізнесу. –К.: Урожай. – 1994. –с.120.
3. Губа М.И., Игнатюк И.К., Соловйов И.А. Рыночные отношения в АПК: маркетинг и методы управления. –М.: Изд-во МСХА, 1995. –с.280.
4. Реформування та розвиток підприємств агропромислового виробництва/ За ред.П.Т.Саблука. –К.: ІАЕ, 1999. –532 с.

УДК: 334:477.72

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

А.С.МОХНЕНКО – пошукувач, Херсонський ДАУ

Економіка сучасного суспільства складається з багатьох різноманітних видів діяльності, які перетворюючись (під впливом реформ), створюють матеріальні та нематеріальні блага та цінності. Всі види діяльності у ринковій економіці здійснюються на основі взаємодії продуктивних сил та виробничих відносин. Одним із найбільш давніх видів діяльності є бізнес. Відносини бізнесу розвивалися паралельно з розвитком суспільства, розвитком економіки. Але сам термін “бізнес” увійшов в повсякденний обіг із зародженням та становленням капіталістичних виробничих відносин.